

Határozat a pályadíjról

(Kivonat az EME. ig.-vál. 1904. júl. 6-i ülésének jegyzőkönyvéből:)

„A bölesészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály betervezte a felkért bírálók jelentését a Kovács Sámuel-pályadíjra beérkezett 8 munkáról. A jelentés alapján az ig.-vál. a „Rákóczi“ cz. költői elbeszélésnek, mint „költőileg értékesebbnek“, „társai közt viszonylag legjobbnak és egészben véve irodalmi színvonalon álló költeménynek“ a díjat kiadja. A jeligés levélből *Révai Károly* (Nagyág, Déva mellett) neve tűnt ki; a többi jeligés levelet a választmány nyilvánosan elégette.“

R á k ó c z i.

— Elbeszélő költemény. —

Jelige: „Si Deus pro nobis, quis contra nos?“

Rákóczi jelmondata.

Álom száll szememre, mélységes nagy álom!
 Magamat egyszerre a múltban találok;
 Ott járok lelkesen kurucz tábor mellett,
 S hallgatom gyönyörrel, a mint énekelnek.
 Látom őket sorban; Rákóczit, s a többit,
 Névtelen hősokeket, s a vezérek főbbit;
 Mese és való közt, hol lehet a méta?
 Álmában nem nézi a szegény poéta.

1. Sivár őszi szélben ing a fáknak lombja
 Aranysárga himét hullatja halomba;
 Bágyadt a nap teste, sápadt őszi égen,
 Mintha a nagy tűz is lankadna szemében.
 A som, piros magját hinti az avarra,
 Hervadozó báját nincs mivel takarja;
 Másodvirágzásról álmodozik némán,
 Megfakúlt falombok pusztá omladékán.
2. Fakó, öreg lantos, szürkülő hajakkal,
 Ábrándozó szívvel, éneklő ajakkal
 Jár az őszi tarlón, mint egy sötét árnyék,
 S késői virágok nyílására vár még.

De sivár világ ez! Egy kietlen pusztá,
 Mely a temetőnek álmaít aluszszá;
 Járván a bús tarlót, vergődik a lélek,
 Egy esőppje se' szökken megváltó könyének.

3. Mit akarsz vén lantos? Temető van itten!
 Sirt ásó szelekkel beszélni meghittent?
 Meddő töprengés közt járni, bérczet, völgyet,
 Sírokat fölászni, melyek rég bedőltek?
 Fuss e temetőből, ne bolygassd a múltat!
 Mit érnek a rózsák, ha már elvirúltak!
 Csillogó homokba szaladó víz fodra
 Nyomtalan eltűnik, szomjádát nem oltja!
4. Fordúlj a jelenhez, találsz itt virágot,
 Ragyogó égbolton lengő délibábot;
 Tudásvágyod szomját itt eloltod lassan,
 S nem kell, hogy a szived senkit is sírasson!
 Édes, szelíd ábránd, vagy vigalmi mámor
 Csillog a kunyhóból, s márvány-palotából;
 Választhatsz ezekből énekednek tárgyát,
 Hadd pihenjenek a temetői árnyak!
5. Nem! A jelen nem kell lantom énekének!
 Festett arcú bábok, mosolygó szirének,
 Gyáva tétovázók, szolgáló lelkű hordák,
 Miért zavarnák meg éneke akkordját?
 Talpig egész ember az én ideálom!
 Mai nemzedékben azt föl nem találom;
 Kerestem a férfit, majd bele vakultam!
 Hol találjak ilyet, hogyha nem a múltban?
6. Nem is olyan messze, sötét éjszakába',
 Integtet felém az őrtüzek világa;
 Fényes kard aczélja, párdüzbőrös menték,
 A miket viseltek daliás leventék,
 Ide hallom hangját harezri riadónak,
 Keserves búgását a tárogatónak,
 Hallom a Turulnak szárnya suhogását
 Látom harezri zászlók büszke lobogását.
7. Oda fáj a lelkem a sívár jelenből!
 Tűnő századoknak fátyola föllendül,
 S olyan fény süt onnan, mely a nagy sötéten
 Átsűgárik most is minden nemzedéken.

Átölelem gyöngén hőseit lelkeimmel,
 Biztatgatok mást is méla énekemmel,
 A ki őket épp' úgy dajkálja, szeresse,
 Mint én, — késő kornak fakó énekese.

8. Jaj, milyen fényt áraszt a csillagok sorja!
 Maga a vezérük, mintha a nap volna;
 Egy lobogó fáklya, mely örökké lángol,
 Nappali fény terjed szeme sugarából.
 Ő, ki élte árán fényt adott a Honnak,
 Ő léssen ma tárgya bánatos dalomnak;
 Kihez tán hasonlók soha sem is lesznek,
 Nem! mert magva szakadt Rákóczi Ferencnek!
9. Hol a Tisza árja neki vág Tokajnak,
 S esőket ad az édes bortermő talajnak:
 Labanczverő hősök őrüze szikrázik,
 Rákóczi és népe ottan éjszakázik.
 Szőke Tisza partján liliomos sátor
 Lankadatlan hangos cigánymuzsikától;
 Vígan szól a nóta, tárogató búgat,
 Összeesendül hangja pengő sarkantyúnak.
10. Öreg Barna Mihály szívhez szólón húzza,
 Szórét a vonónak majd hogy le nem nyúzza,
 Vele Czinka Panna bájos unokája,
 Mintha zokogással tele lenne fája.
 Hangos a mulatság, jókedvű a tábor,
 Ki nem fogy a nóta a hős Jávorkából;
 Ő adja a hangot, magasan föléri,
 A tárogatóval Elekes kíséri.
11. Czinka Panna szeme ragyog, mint a gyémánt,
 A ki bele pillant, — nem maradhat némán;
 Jaj, de észveszejtő fénysugár van abban,
 Mint a nyári égről letekintő napban!
 Hullámos hajának tánczol minden szála,
 Remeg a hegedűn gödrös kicsiny álla;
 Ajka mintha lenne bimbóba fakadtan,
 A sötét bíbortól majd hogy ki nem csattan.
12. Jávorka Ádámnak kiesendül a hangja,
 Beéri Balog Ádám gyönyörrel hallgatja;
 Illosvay Péter, Forgács Simon s Czelder
 Együtt énekelnek Géczy ezredessel.

Egy csoportban ülnek körben a borozók
Hátrább a leventék járják a toborzót,
Paripák nyerítnek selyem puha almon,
Társaik felelnek a tokaji halmon.

13. Így megy ez minden nap huszti esata óta,
A kurucz ajakról ki nem fogy a nóta;
Vágják a labanczot karddal is, meg szóval,
S czifrázzák erősen a tároगतóval.
Most is, hogy Jávorka kivágta a hangot:
Csúfolják erősen a labancz bitangot;
Kikap a nótában Pálffy is meg Heiszter,
Ki a csatasíkon nem igen nagy májszter.

„Hej ide is, hej oda is!
Elmegyünk a pokolba is!
Ott is ütjük a labanczot,
Megtanítjuk a ribanczot!

Ne nézz uram le Heiszterre,
Nem való a kegyelmedre!
Bő mentéjét, bugyugóját
Kiporoljuk, — az áldóját!

Pálffy volna, a hogy volna,
Orra vére ha nem folyna;
Majd letörlik még az éjjel,
A császárnak kendőjével!

„Ne félj kurucz, míg Rákóczi az apád!
Ne sírj, a mig Magyarország a hazád!
Szaladj labancz, rejtsd el kőczos fejedet,
Úgy megyünk rád, mint a nehéz fergeteg!

Temetvényi gróf Beresényi lóra ül,
A labanczot megszalasztja egyedül;
Esze Tamás csak egyet köp utánuk,
Akkor még a szél sem akad reájuk.“

„Rajta, rajta kuruczok!
Jobbra, balra szúrjatok!
A labanczok fussanak,
A császárnak kapujáig
Sehol meg ne álljanak!“

14. Így zúgott a nóta késő éjszakáig,
De Rákóczi lelke pihenésre vágyik;
Búra hajtott fővel pihen sátorában,
Emésztő nagy gondok járnak a nyomában. —
Hitvese kitépve ölelő karjából,
Idegen kezek közt gyermekei távol.
Kiknek ifjú lelkét lassú méreg járja,
Rá sem emlékeznek a szegény hazára!

15. Jaj! fiai fájnak legjobban lelkének:
 Idegen érzések rabjai levének:
 Vissza sem nézhetnek a magyar határrúl,
 Nékik a sorompó örökre lezárúl. —
 „Jaj, — fölsohajt búsan, — jaj csak ezt ne, ezt ne!
 Jobb lenne mindkettő ha halálba veszne!
 Inkább tudjam azt, hogy fiaim nem élnek,
 Szégyene nem esnék a Rákóczi névnek!”
16. „A fiatal lélek, mint a viasz lágyúl,
 Hitvány ellenségek átgyúrják galádúl,
 És a gyermek ajkán, mely szent, mint az oltár,
 Az apa emlékét átkozza a zsoldtár.
 Hitvesem, ki olyan, mint egy nagy királynő,
 Mít tegyen az árva? hiszen csak egy árny ő!
 Ó, ha át kell esnem ezen a csapáson,
 Még a földben sem lesz csöndes nyugovásom!”
17. Föl áll mint oroszlán, s kitekint az éjbe,
 Síró szél elhossa a nótát feléje;
 Hallja Czinka Panna búgó hegedűjét,
 S fájni kezd szívének most az egyedüllét.
 Ő is oda menjen? búfelejtő sorba?
 Temesse el búját a tokaji borba?
 Oda hajtsa fejét a hegedű fára?
 S néki is víg nóta szálljon ajakára?
18. Nem! Jobb bús magányban álmodozni némán,
 Egy elárvult élet sivár omladékán,
 Édes hitveséről, drága két fiáról,
 És a mi legszentebb, — a magyar hazáról!
 Néki a magány most áldás és nem átok,
 Szíve minden csöppje oda sír hozzájuk.
 Könnyeiből egy csöpp reszketve kiválik,
 S ott ragyog szemében érettök halálíg.
19. Bemegy sátorába. Nézése keményül,
 Szemeiben újra az a régi fény ül,
 Fejedelem megint! A szívét bezárja
 Némúljon az érzés, nincs szüksége rája!
 Asztalán feküsznek rajzok és írások,
 Nézi, merre vannak a labancz állások?
 Nem is hallja a zajt, elmerülve mélyen,
 A mint Esze Tamás beállít serényen.

20. „Fenséges nagy uram! terhedre ne váljak,
A miért megbontom csöndes éjszakádat;
Egy különös dolgot jelenteni jöttem,
Ne hidd, hogy talán a bor beszél helyettem!
A mint végig mentem előrsök sorján,
Ott terem előttem Géczy, s Czelder Orbán,
Velök jött merészen egy idegen néمبر
Ellenséges hadból egy néhány legénynyel.
21. „Német a beszédje, maga ifjú s szép is,
De azért a szemét bekötöttük mégis;
Azt mondja, hozzád jött, fontos küldetésben,
Ám mi nem bocsájtók szíved elé mégsem.
Várom a parancsot: elébed bocsássuk?
Vagy ha tán ránk bízod, — a titkot kiássuk!
A szép asszonyt csínján vallatóra vesszük
S ha szeretné nálunk, — tán el sem ereszsük?
22. „Fenséges nagy uram! Sok szóbeszéd járja,
Nyitott szemmel nézünk egy a másikára!
Veszélyes az asszony, ha erősen nyelvel,
„Ebből“ meg úgy ömlik, mint az édes tejfel!
Ne legyen én többé a „csaták villáma“,
Ha nincs gonoszsággal tele a zúzaja!
Úgy ömlött szeméből özöne a nyilnak,
Majd szinte feledtem, hogy Tamásnak hívnak!“
23. „Asszony? — szól Rákóczi, s a szíve megdobban,
Ó, ha küldetése lenne talán „onnan!“
Ha „ő“ küldte volna, gyermekeim anyja!
Bocsássátok rögtön be a sátoromba!
Azt mondd veszélyes? gonosz a szándéka?
Legyen bár gyilkos tör császár ajándéka,
Elfogadom nyiltan! A véres gyalázat
Akkor sem érinti a Rákóczi házat!
24. „Jöjjön az az asszony!“ . . . Szép arcza kigyúlad,
Mintha átjárná vidámabb hangulat.
Esze Tamás gyorsan kisiet az éjbe
S vezeti az asszonyt Rákóczi elébe.
Azután az őrség fölvonúl szép rendben,
Illosvay Péter parancsnokol ebben,
Fölállítja őket közel a sátorhoz,
Most egy nagy világért sem nyúlnának borhoz.

25. Azalatt az asszony Rákóczihoz belép,¹
 Sűrű fehér fátyol borítja a szemét;
 Karcsú, mint a nádszál, haja mint az ében,
 Csak egy szál virágot ringat a kezében.
 Föllépése merész, büszke, előkellő,
 Fiatalos hévvel, mozgékony, szökellő;
 Mikor aztán ott áll Rákóczival szemben,
 Fejéről a fátyol hirtelen föllebben.
26. Mint mikor az erdők égbe nyúló fáját
 Gyöngye női kezek egy kissé megvágják:
 Rákóczi elsápad, megremeg egy perczig;
 A fiatal nőnek e remegés tetszik.
 Mosolyogva nézi futó sápadását,
 Hallgatja a nagy szív hangos dobogását,
 Látja, hogy a nagy fa meginog tövestül,
 Királyi alakja egyet-egyet rezdül.
27. „Ismersz-e Rákóczi? Tudod-e mért jöttem?
 Vezetett egy csillag, mely kigyúlt fölöttem!
 Valami bús érzés támadt a szívemre,
 Epedés, édes vágy, aggódás egyszerre.
 Zivataros éj van, hideg szél sikoltoz,
 Vigyázz életedre, emésztő veszélyt hoz!
 Ó, pedig az lenne az én bús halálom,
 Mert csak egy Rákóczi van a nagy világon!
28. „Hitvesed veszélyben, gyermekeid rabok,
 Magad földönfutó, becsülete hagyott!
 Árulók melletted, kiknek ajka mézes,
 Kincs után sovárgó s hivatalra éhes.
 Császári kegyekre hajlanak vezérid,
 Hullong a gyümölcs, — már nemsokára érik;
 És lehull a fának minden éke, lombja.
 Te maradsz egyedül, mint egy tilalomfa.
29. Gondolj hitvesedre, József, György fiadra!
 Kiket fölnevelni csak te vagy hivatva;
 Milliőkat érhet fejedelmi kincsed,
 Hát ha nem egyebet, — vagyonod tekintsed!
 Földönfutó koldús léssen majd belőled,
 Törvénykönyv betűi ítélnek felőled;
 S az, a kiért szíved áldozatra készül:
 Szerető hazád is kitép a szívéből!“

¹ A császári udvar egy előkelő asszony által akarta Rákóczit megadásra bírni.

30. Rákóczinak lelke megdöbben e szóra,
Lángoló szemével néz a csábítóra;
Mit beszél ez asszony?... Szörnyű a mit mondott,
Szívében egy oltárt kegyetlen lerontott.
Nem családja, kincse növeli most bűjását,
Az ő szívét nagyobb szenvedések dúlják;
Az, a kiért áldoz, a haza szent földje,
Az vonná meg egykor szeretetét tőle?
31. És mint az oroszlán, ha ugrásra készül,
Rákóczinak vére fölgyúl e beszédttől;
S mintha vihar jönne messze valahonnan,
Haragos moraj kél ajkairól nyomban:
„Mit akarsz te asszony? Átka szép nemednek!
Ó, hogy még ilyen nők anyától teremnek!
Ki küldött? A császár? avagy szolga népe
Csábító szavakkal Rákóczi elébe?
32. „Mondd meg a császárnak: nem kell a kegyelme!
Én vagyok az ország szabad fejedelme!
Hitvesem, gyermekim vesszenek el árván,
Mintsem, hogy megmentsem beesületem árán!
Ott, a honnan Zrinyit a vérpadra vitték,
Nagyapám arczáról hullott a veríték;
Bécsújhelyi börtön nem fogott ki rajtam,
Minden véres csöppjét fölcsofolta ajkam!”
33. „Rákóczi ne vétkezz! Ó, hajolj a szóra!
Közeleg sas szárnyon az utolsó óra.
Jöjj velem! Az éjféli ráborúl nyomunkra,
Még ma elvezetlek a mi táborunkba!
Nézd, itt van az írás, a császár kegyelme,
Te leszel ezentúl Erdély fejedelme;
Szövetséges társul főlemel magához,
S az ő dicsősége reád is sugároz!
34. „Jöjj! Lásd, én bevallom, a mit sose mondtam:
A mióta élek, éretted rajongtam!
Szerettelek forrón, te Istenem voltál
Akkor is, a midőn másfelé hajoltál!
Ajkamat kínálok, forró mint a láva,
Borúlj a szívemre szerelmem királya!
Ég s föld minden kéje ragyog a szememben,
Jöjj, hadd égjünk együtt e nagy szerelemben!

35. „Vérem minden csöppjét odaadom néked,
Ezt a vért, mely kíván, követel és éget!
Beléd száll a lelkem, csak a tied lészen,
S te a hősök-hőse az enyém egészen!
Átölelsz karoddal, összeolvad lényünk,
Örökös csókszapor lesz a mi beszédünk;
S ez a tűz szívünkben hamuvá nem válik,
Égni fog örökké utolsó óráig!“
36. S mint mikor a szélvész hirtelen elhallgat,
Mélységes csönd váltja föl a nagy izgalmat:
Rákóczi ajkai némaságba vesznek,
Csak nagy testén látszik, hogy néha megreszket.
Nézi a szép asszony kívánatos ajkát,
Lihegő keblének emelkedő halmát,
S mintha bőre alatt futó tűz szaladna,
Megtántorodik, — de csak egy pillanatra.
37. Azután a mánort lerázza magáról,
Rettenetes harag kél az ajakáról;
Úgy ömlik egyszerre a sok szó belőle,
Mint a zúgó patak, ha nincs gát előtte.
Mit neki most mánor? Legyőzi a testét!
A világ kacagná, ha ő most elesnék!
Legyen lánczraverve gerjedő szerelme,
Hallgasson el a szív, mikor szól az elme.
38. „Asszonyom! Elég volt! Fusson, a míg futhat!
A ki tűzzel játszik, maga is meggyúlad!
Nincs több szavam önhöz, sem a eszászárjához,
Siessen azonnal Pálffy táborához!
Rákóczi csak egy van az egész világon,
Ez a föld, hol állunk, — ez az én világom!
Kalászos rónája, béreze, hegye, völgye,
Ez az én szerelmem, — a haza szent földje!“
39. „Nem kell a szerelmem? tűzben égő ajkam?
A ki veled voltam minden gondolatban!
Eltaszítsz magadtól, mint egy hitvány rongyot,
Melyről az utolsó koldús is lemondott?
Ne feledd Rákóczi, hogy ma nálad voltam,
Ne feledd, hogy egyszer szívedhez hajoltam!
Tört ütök szívedbe: leghívebb vezéred
Az enyém! a miénk! Elárúlt ma téged!“

40. „Leghívebb vezérem? Melyik az? ó Isten!
Hűséges mindeuk, itt áruló nincsen!
Nevezd meg te némbert!“ — s megszorítja karját,
De az békén túri szagató fájdalmát.
„Ha nem lennél asszony, vérpadra dobnálak!“
„Dobj hát hős Rákóczi, meghalok utánad!“
„Menj, az égre kérlek, rettenetes asszony,
Nehogy tiszta kardom vérrózsát fakasszon!“
41. „Vérrózsát? Azt várom! édes lesz halálom!
Azt is Rákóczinak karja közt találok!“
. . . Föltépi ruháját keble szelid halmán,
Ezzel akar győzni Rákóczi hatalmán.
S mintha tiszta hóból piros rózsza kélne,
Bevillan az édes bimbópár szemébe,
Mámorító illat száll a levegőben . . .
Rákóczi csillaga most lesz lemenőben.
42. Férfi vagy Rákóczi! teljes, egész ember,
Győzd le a szívedet lángoló eszeddel!
. . . Vonaglik az arcán a szerelem vágya,
Nagy bűvölet van az együttes magányba.
Remegve közelít, delejes erővel,
Ha boldog lehetne egy perczig e nővel!
De aztán megcsillan szeme villámlása,
S befedi a keblet, hogy többé ne lássa.
43. Föltépi a sátort s kikiált keményen:
„Illosvay Péter, hűséges vezérem!
Álljatok fegyverbe! Lovagok kísérik
Azonnal a grófnőt a tiszai révig!
Riadót fúvassál, ébredjen a tábor,
Zúgjanak a hegyek ágyuk morajától!
Harcolni fogok, míg vért izzad az arczom,
Ma lesz az utolsó élet-halál harcizom!“
44. Harsognak a kürtök, paripák nyihognak,
Lobogó fáklyával harcosok tolongnak;
Megmozdúl a tábor, indulóra készül,
Egész Tisza völgye hangos a beszédűl.
Czinka Panna húzza lelkes indulóját,
Lengetik Rákóczi selyem lobogóját,
Társzekerek, ágyuk dörögve jönnek,
S nekivágnak gyorsan a fagyott mezőnek.

45. Gyűlnek a vezérek: Beresényi és Bottyán,
 Bezerédi, Balog, Géczi, Czelder Orbán,
 Illosvay Péter, a hős Jávorkával,
 Csak Ocskay nincs itt néhányadmagával.
 Felállanak sorban s Rákóczira néznek,
 Fény csillog szemében mindenik vitéznek,
 Várják a parancsot. Rákóczi megszólal,
 Méla keserűség ömlik ki a szóval.
46. „Fiaim, vitézek! Szóm vagyon hozzátok:
 A császár kegyelme sugárzik reátok!
 Ki velünk megúnta, ki pihenni vágyik,
 Jobb, ha még e perczen zászlónktól megválik!
 Ki elhagyni akar, lépjen ki a sorból!“
 . . . Rákóczi megérti a kelő morajból,
 Hogy senki se' vágyik császár kegyelmére,
 Inkább bős csatákon folyjon ki a vére.
47. „Nem kell a kegyelem!“ — harsogják mindnyájan,
 „Árulást a császár tőlünk ne kívánjon!
 Utolsó csöpp vérig harcizunk melletted,
 Nem kérünk, nem adunk senkinek kegyelmet!“
 . . . Esze Tamás vágat, habzó lova nyerít:
 „Fenséges nagy uram! elárúlt az egyik!“
 S mint a vihar szágúdul a hír szerteszéjjel:
 „Elhagyott Ocskay még ezen az éjjel!“
48. „Igaz! ó, igaz hát, mit az asszony monda:
 Árulók kísérnek mindenütt nyomomba!“
 „Halál a fejére!“ — zúgja a kurucz had,
 S kél utána átok s lesújtó kárhozat.
 „Hej, Ocskay László kerülj a kezünkre!
 Esküszünk mindnyájan igaz istenünkre,
 Hogyha el nem pusztúlsz, ha addig megéred,
 Az ebek nyalják fel gaz, fekete véred!“
49. „Fiaim, vitézek!“ — szól Rákóczi újra,
 Mintha oszladoznék szívet tépő bújja,
 „Földönfutó koldus léssen majd belőlem,
 A törvény betűi ítélnék felőlem!
 Az, a kiért szívem áldozatra készül,
 A haza szent földje, kitép a szívéből!
 Hitvesem, gyermekim a börtön fenekén,
 De én hű maradok, — Isten úgy segéljen!“

50. „Utánam kuruczok! Zúgjanak az ágyuk,
 Legyen árulóknak utolsó órájuk!
 Lóra hű vitézim, vonjuk ki a kardot,
 Megőríz az minket, a ki eddig tartott.
 Mint a zúgó szélvész, a ki a vésszes orkán,
 Nyargaljunk keresztül az ellenség sorján;
 De ha másképp lenne, meg fogom mutatni,
 Mint tud egy Rákóczi a honért meghalni!”
51. Fölpattan lovára, vágta a hadéltre;
 Földereng az égnek keleti szegélye,
 Oszlik a sötétség, virradóra fordúl,
 A főlzálló napnak a vére kicsordul;
 S alá hinti rájuk szíve minden véré,
 Bibor fénybe vonja kuruczok vezérét;
 Egy sugára rászáll nemes homlokára,
 És a gond eloszlik, mint az éji pára.
52. „Menj Rákóczi Ferencz! Úgy lesz, a mint mondád!
 Megírják a törvény szégyenletes pontját,
 Árulóknak fognak bélyegezni téged,
 A ki a hazára hoztál dicsőséget!
 Kitérlik nevedet nemesek sorából,
 Az lesz a nemes, ki tégedet elárul;
 Kincseid fölősztyák, mint Krisztus ruháit,
 S még sírodra sem jut a hazai pázsit.
53. Menj Rákóczi Ferencz! s vele ti is hősök!
 Születnek idővel lelkes hegedősök,
 A kik csöndes estén, békés unokáknak
 Mesélik nagy sorját a kurucz világnak.
 Márvány-tenger partján zarándok-út lészen,
 Befogad a nemzet szívébe egészen,
 S azt a szégyen foltot, mely nevedet fűdi,
 Tíz millió magyar fogja kitörölni!
54. Egész Magyarország talpra kél egyszerre,
 Utánad fog menni a Márvány-tengerre;
 Zászló erdők között fognak visszahozni,
 Még a pogány is fog érte imádkozni.
 Gyöngye, öreg lantos előveszi kobzát,
 Nevedet tündérek ajkaira hozzák,
 S énekel majd rólad késő nemzedéknek,
 Búbánatos hangon csendülvén az ének.

Dal Rákócziról.

Rodostó virágos,
 Illatos mezőjén,
 Tiszta színaranyból
 Csillog a verőfény.
 Gyémánt csöppet ringat
 A szél a fűszálon,
 Virágok szeméből
 Eltűnik az álom.

Daloló madár száll	Bezerédi, Bottyán,
Orgona bokorra,	Mikes, nagy Bercsényi,
Kurucz daltól esendül	S felséges urunknak
Cziprus-hegyek orma ;	Hűséges cselédi,
Nyíló rózsafák közt,	Előjöttek sorban,
Mint suhogó árnyak,	Nagy dologra várnak,
Régi ismerősök	Érkezése lészen
Mosolyogva járnak.	A Turul madárnak.

Jönni fog! Hisz sokszor
 Álmodoztak róla,
 Hírt hozott felőle
 Vándor daru, gólya,
 Porladozó szívek
 Mozdultak a sírban,
 Fölpattan egyszerre
 Mind, a mennyi sír van.

Ébredj föl Rákóczi!	Magyarország ébred,
Tárogatót fújnak!	Minden röge mozdúl,
Szárnya suhogása	Egész erdő látszik
Hallszik a Turulnak.	Rákóczi zászlókból.
Nagy Magyarországon	Nézd! Utánad jönnek
Fölkeltek a hősök,	A szálló felhőkön,
Ide jönnek hozzád	Kuruczvér fog hullni
Régi ismerősök!	A magyar mezőkön.

Mozdúl az oroszlán,
 Fölnéz álmodozva:
 Hol van a Turul,
 Mely lobogómat hozza?
 Csak álom! . . . Könyemet
 Idegen föld iszsza,
 Édes hű cselédim
 Feküdjetek vissza! . . .

55. Kék Dunánknak partja, fölséges, királyi!
 Ott fog majd alakod érezbe öntve állni;
 S oda jön a császár nagy dédunokája,
 Meghajlik előtte, s koszorút tesz rája.